

БЪЛГАРСКИ ВЕСТНИК

Издание на Българското републиканско самоуправление

◆ брой 4. година IV. 21 май 1998 г. Будапеща ◆

НАКЪДЕ ВЪРВИШ, НАРОДЕ ВЪЗРОДЕНИ?

Редакционна бележка

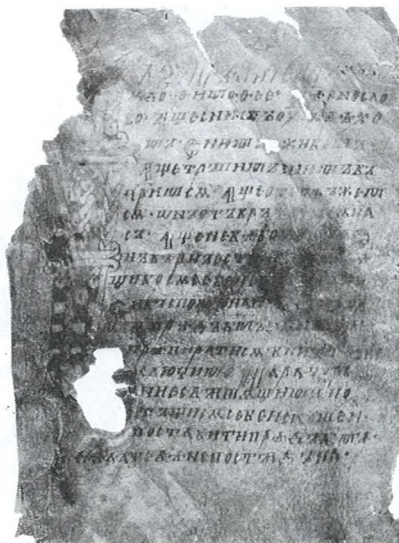
7 нови абитуриенти завършват Българското училище в Будапеща. Андраш Палмай, Беата Будаи, Кристиян Караилюв, Марин Атанасов, Мария Велкова, Силвия Стратиева и Тамаш Коручаи догодина вече няма да прекратят неговия праг. Още седем възпитаника на нашето училище, усвоили знанията си на български, приобщили се към българската култура, народни обичаи и традиции излизат в «големия живот» тук, в Унгария. Дали ще бъдат горди с това, че от България са получили нещо, с което са «повече» от своите унгарски връстници? Дали техните унгарски приятели ще заобичат българските народни танци и музика като тях? Дали някога ще вметнат в разговор имената на български писатели, държавници? Досега това зависеше от преподавателите — доколко са предали българския дух и знанията на тези деца. Отсега това ще зависи само от тях. Да си българин не значи само да завършиш българското училище. Трябва да останеш българин и след това.

България отново търси мястото си в Европа, утвърдено от хан (княз) Борис чрез приемането на християнството, подпомагане на създаването на българска писменост и въвеждането чрез тях на ценностите на християнската култура в страната още в средата на IX век. Това е била огромна стъпка напред за тогавашна България, като си припомним, че в средновековна Европа в пълна сила била т.нар. триезична догма, според която християнството можело да се упражнява само на трите основни осветени от Бог езици — еврейски, латински и гръцки. Последователният в политиката си български владетел внимателно следял борбата на братята Кирил и Методий във Великоморавия и не пропуснал да изпрати при тях няколко българи, синове на знатни родове. Знаем

от учебниците по история какво станало след смъртта на Кирил и по-късно на Методий. Климент, Наум, Ангеларий, Лаврентий и Горазд, а по-късно друга част от учениците на светите апостоли пристигнали в България и с щедрата финансова подкрепа на Борис създали няколко центъра за обучение на български духовници и книжовници на писмо на роден език.

С последователна и умна политика България станала европейска сила и се утвърдила като такава през владичеството на Симеон. Сега отново това е цел на страната. Но дали за това е достатъчно да сверим икономическия си часовник с Европа? Не е ли необходимо далновидни управници да не забравят да подпомагат и културата?

A. M.

ВЕЛИКДЕН — ТРАДИЦИОННО ЧЕСТВАНЕ И НЕТРАДИЦИОНЕН КОНЦЕРТ

От Петър Петров и Александър Марков

Както винаги досега така и тазгодишния Великден на 19 април българската църква «Св. св. Кирил и Методий» в Будапеща, украсена с цветя благодарение на Величка Кушева, се напълни с хора, дошли да изразят почитта и духовната си съпричастност към светлия празник Рождество Христово. Разликата беше може би само в това, че църквата беше наистина препълнена, което вероятно се дължи и на добрата работа на Църковното настоятелство, което бе отбелязано и на заседанието на Управителния съвет на Дружеството на българите в Унгария в края на м. април, при оценката на протичането на празника.

Отец Иван Шумов отслужи св. Божествена Великденска литургия и поздрави всички присъстващи с «Христос воскрес!» Подарените от Димитър Цуцуманов и боядисани от Василка Дьомени и Виолета Фратер 500 червени яйца бяха раздадени в църквата и в Културния дом, където желаещите да участват на празничния обяд опитаха и великденския козунак и печеното агнешко. За доброто настроение традиционно се погрижиха оркестър «Рила» и певицата Роза Банчева. Децата получиха и шоколадови зайчета, като инициативата за това бе на

Иван Цочев и бе осъществена от него, от Петър Байчев, Иван Удварев и Иван Тютюнков.

На обяда наистина не присъстваха много хора, но затова пък вечерта салона едва побра желаещите да видят и чуят концерта на българската рок-легенда «Щурците». Малко нетрадиционно бе да се организира концерт на рок-група на Великден, но дошлите над 300 души оправдаха решението да не се изпуска случая, още повече, че това беше първият по рода си концерт не само за българската общност тук и за културния дом, но и в цяла Унгария. «Щурците», които неотдавна отбелязаха 30 години от създаването си с голям концерт в Народния дворец на

културата в София, представи пред въодушевената публика в Будапеща най-доброто от своя репертоар, както и някои нови композиции от соло-албума на Кирил Маричков «Зодия шурец». Наистина, както г-н Маричков каза в интервюто си за българското радиопредаване на Унгарското радио (което бе излъчено на 22 април), съставът е дошъл тук почти без никаква озвучителна, и без никаква осветителна техника, която чрез специални ефекти да направи концерта такъв, какъвто трябва да бъде един рок-концерт, но въпреки това публиката постепенно се отпусна и се създаде атмосфера на истински концерт, какъвто досега не и имало в Българския културен дом в Будапеща. След концерта мнозина си купиха и компакт-дискове на групата, други получиха автографи и размениха по няколко думи със «Щурците». За тридесетгодишния си юбилей, след концерта, групата получи не традиционните цветя, а чудесна торта със запалени свещи, поднесена им от Вероника Владова. Какво още да кажем за този традиционен-нетрадиционен Великден? Може би само да опитаме да извлечем поука, че и такива концерти трябва да се правят понякога, че е хубаво, когато църквата е препълнена и когато се поздравяваме усмихнати: «Христос Воскресе!»

КОЙ ИСКА ДА ЛОВИ РИБА В МЪТНА ВОДА?

Разговор с Георги Иринков, председател на ДБУ

Във връзка с интереса към разволя на събитията покрай събраната подписка за свикване на извънредно общо събрание на Дружеството на българите в Унгария проведехме разговор с неговия председател Георги Иринков, който разказа за читателите за последното заседание на Управителния съвет и за състоянието на дружеството.

— На 27 април се проведе редовно заседание на УС на ДБУ с дневен ред от 9 точки, сред които бе обсъдена подготовката за честването на 24 май и бе обсъден въпросът за събраната подписка с искане за свикване на извънредно общо събрание. На една от срещите с Ценко Живков, Мария Кушева и другите инициатори за събиране на подписката бе прието тяхното предложение за базисна относно членската маса на дружеството да бъде призната 1997 г., като те поискаха да се преброи колко от членовете през 1997 г. са подписали искането за извънредно събрание. Това бе направено и се изясни, че 37 от общо 156 регистрирани през 1997 г. члена са подписали подписката. При това положение че бе изпълнено уставното изискване за 1/3. Във връзка с оспорването на тази теза възникна въпросът, че много хора би трябвало да бъдат активни членове на ДБУ, а не само да посещават организирани програми. Разбира се, това членство може да бъде оформено по регламентирания от Устава ред. След като изслуша доводите на Ценко Живков, вземайки предвид тенденцията за подобряване на стопанското състояние (според данните през първото тримесечие общият оборот на дружеството е с 12% по-висок от оборота през същия период на миналата година, а на ресторанта — с 28%) УС взе решение да не се свиква общо събрание.

Както е известно, в туризма

месеците януари, февруари и март се считат за «мъртав сезон». За пръв път от много години както хотела, така и ресторанта отбелязаха чиста печалба от почти 300.000 форинта през този период. Резервациите за второто тримесечие дават основание да вярваме, че ДБУ ще приключи полугодieto с много по-добри резултати от миналата година и ще се избави от финансовите проблеми. Във връзка с това бих желал да посоча, че откакто се извършиха промените в Унгария ДБУ престана да бъде затворен български остров и се превърна в редовен данъкоплатец. Например плащаме търговски данък, туристическа такса и туристически данък, обществено осигуряване, данък върху печлбата, данък върху сградата и т.н., а като прибавим и режийните суми за ток, отопление, топла вода и други, годишните разходи на културния дом възлизат в момента на около 19.5 милиона форинта. И не сме говорили за заплатите, за поддръжката и текущите ремонти на тази голяма сграда и необходимите капиталовложения, а камо ли за културните програми. 1997 година беше тежка в стопански план и освен това персоналните проблеми в ресторанта доведоха до загуба. Сега обаче има всички предпоставки, това да не се повтори.

На последното заседание Данчо Мусев трябваше да докладва за работата на комисията по подготовка на нов устав, който се подготвя от комисия в съответствие с решението на общото събрание на 1 февруари т.г., но той не присъства по уважителни причини. След окончателното завършване на работата на комисията проекто-уставът ще бъде представен пред УС за разглеждане и одобрение, след което с него ще се запознаят и членовете на дружеството.

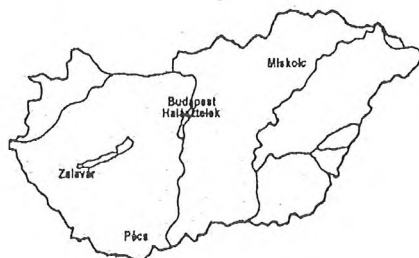
Накрая искам да спомена, че сред българите тук се разпро-

страняват нелепи слухове за продаване и купуване на културния дом. Някои искат «в мътна вода риба да ловят». Мога да ви уверя, че нито членовете на УС поотделно, нито УС и Контролната комисия като цяло не са допусkali мисълта за такива нечисти сделки, напротив, навсякъде изтъкваме, че културният дом е бил и си остава за вечни времена собственост на дружеството. Ключката няма майка и баща, а само времето може да я опровергае, но тези слухове са най-долнопробната лъжа, която някога е разпространявана сред българите в Унгария.

ПЪРВА СРЕЩА НА БЪЛГАРИТЕ В УНГАРИЯ

организира в Халастелек на 6 юни т.г. местното българско самоуправление. След дълга подготовка програмата на срещата е готова и скоро (може би заедно с този брой на «Български вестник») ще достигне до всички българи в Унгария, с чиито адреси разполага ДБУ.

Планира се програмата да започне още в 9 часа сутринта в аулата на културния дом в Халастелек, и ще продължи с откриване на изложба на наши творци, детски програми, футболен турнир, конференция за обсъждане на подготовката за избори за местни самоуправления през м. октомври, с фолклорни изпълнения на български, сръбски и унгарски състави, ще има бюфет с кебапчета, а вечерта голям бал ще закрие срещата.

КЪДЕ, КОЙ, КАК ЩЕ ЧЕСТВА 24 МАЙ

Още от средата на месец април започна подготовката за честването на деня на българската ултура и славянската писменост 24 май сред българите в Унгария. На свои заседания самоуправлението в Мишколц и Пейч, БРС и СБС, Дружеството на българите в Унгария обсъжда програмите.

На 22 май ще се проведе традиционното полагане на венци пред паметника на свети е апостоли Кирил и Методий край Залавар. Тук важна роля ще има българското училище в Будапеща, като програмата координира Верка Живкова.

На 23 май късно след обяд ще се проведе тържеството в Пейч, в програмата на което ще участва танцовият състав «Мартеница».

На 24 май ще се проведе централното честване на хълма «Сечени» в Будапеща, като освен съобщените в поканата танцови състави и програма на училището, се очаква и пристигането на голям народен ансамбъл от Варна за участие в програмата. Неговото изпълнение се пазеше в тайна до последния момент, тъй като според опита от други години никога не е напълно сигурно, че обещанието за участие на български състав ще бъде изпълнено. Очакваме и участието на проф. Вера Мутафчиева, доскорошен председател на Агенцията за българите в чужбина.

На 31 май ще честват светлия празник българите в Мишколц. Тамошното наше самоуправление организира полагане на венци пред паметната плоча, увековечаваща мястото на първото българско училище в Мишколц. Градското кметство пък ще уважи празника, като постави бронзова плоча в памет на големия български художник и виден културен деятел от града Миклош Мажаров.

От 17.00 часа вечерта в крепостта Диошдьор ще се развихрят български хора в изпълнение на «Мартеница».

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ В БУДАПЕЩЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

по исторически и филологически проблеми на българо-унгарските взаимоотношения се състоя на 29 и 30 април.

Конференцията бе посветена на 150-годишнината от унгарската революция през 1848 г. и бе организирана от катедрата по българска филология на университета «Лоранд Йотвъош» и на Шуменкия университет «Константин Преславски» по инициатива на неговия ректор проф. Тотю Тотев и Елвира Катуш, преподавател по български език в Будапещенския университет. Професор д-р Ищван Ньомаркаи, ръководител на факултета по славянски филологии енергично съдейства за реализирането на идеята в Будапеща.

Ползата от конференцията пролича през двата априлски дни, в които учените от двете страни четеха своите доклади и научни съобщения. Тук бяха филолози и историци, пристигнали от Шумен, чиято работа от дълги години се свързва с Унгария — Цветана Янакиева, Лила Момчева, Павел Георгиев, Александър Александров. От Софийския университет гост бе Ана Николова, ръководител на катедра. От унгарска страна взеха участие известни учени и преподаватели като Имре Тот, Юлия Пандур, Емил Нидерхаузер, Андреа Генат, Ищван Мадяр, Елвира Катуш, Петер Кирай и други.

Езиковедски и литературоведски проблеми с практическа насоченост бяха разискани от Петър Сотиров, Сава Сивриев, Йонка Найденова, Росица Пенкова, Христо Кючуков, Ищван Пот, а някои интересни исторически факти бяха предмет на докладите на Светла Кюсева, Лайош Коложи и др.

Българското републиканско самоуправление не остана безучастно към тази проява — д-р. Тошо Дончев представи в доклада си развитието на българската интелигенция в Унгария, а вечерта разискванията по пробле-

мите продължиха в непринудена обстановка на коктейл, даден от БРС за участниците в конференцията.

Росица Пенкова

ПРОЛЕТТА НА НАРОДИТЕ

По инициатива на дружество «Гражданин» и списание «Демократически преглед» в София бе проведена конференция на тема «Пролетта на народите 1848-1849 — голямото европейско събитие на XIX век». На конференцията, в която участваха такива учени като проф. Елка Константинова, доц. Румен Генов, проф. Вилмош Хейслер (Унгария) и др. бе представен новият брой на сп. «Хемус», посветен на унгарската революция от 1848-49 г. и нейните български аспекти. Доклад за живота и делото на Стефан Дуньов, участник в революцията, изнесе Светла Кюсева.

НОВА РУБРИКА ПО БЪЛГАРСКОТО ПРЕДАВАНЕ ПО УНГАРСКОТО РАДИО

От месец май веднъж месечно по българското предаване по унгарското радио (знаете — сряда 21.30 часа) в новата рубрика «Какво ново в България?» ще можете да чуete на живо по телефона репортаж на журналиста от радио «Хоризонт» Румен Стоичков за най-актуалните събития в България, които възбудват общественото мнение.

ЗАСЕДАНИЕ НА БРС

На 13 май проведе своето редовно заседание Българското републиканско самоуправление. На него е взето решение за подпомагане на Дружеството на българите в Унгария с цел модернизирание на отоплителната система на културния дом — преминаване на местно газово отопление.

Средствата ще бъдат отпуснати след сключването на съответния договор, гарантиращ изпълването им по предназначение.

ЛЮБИМАТА МИ ПЕСЕН Е ЗА ГУРБЕТЧИИТЕ

Интервю с Георги Кушев

За 24 май, празникът на българската култура и славянската писменост Българското републиканско самоуправление представя едно ново издание за българската общност в Унгария. «Български портрети» съдържа 28 интервюта с тукашни българи, чрез които читателят става съпричастен до живата история на българите в Унгария. От това издание ви предлагаме със съкращения интервюто на българската журналистка Диана Динолова с познатия на мнозина Георги Кушев, потомствен градинар, понастоящем зам. председател на Църковното настоятелство и основна «професия» — пращядо.

— Роден съм през 1923 г. Още малък, 14-годишен, учил-недоучил, тръгнах по широкия свят. Мъчно ми беше, мило ми беше за майка ми.

Първото ми идване в Унгария беше през 1938 г. Тръгнах от Полираище с влака, а в Будапеща ме посрещнаха приятели. С тяхна помощ започнах работа. Останах няколко месеца и след това заминах за Словакия. Там също работих като градинар. През 1939 г. вече бях в Германия, където се установих за 4 месеца в Лайпциг, а след това в Берлин. Исках да науча нещо от електротехниката и бях доволен, че си намерих работа в един от заводите «Сименс».

После започна войната, имаше големи бобмандировки в Берлин и се принудих да избягам. Отидох във Виена, където изкарах няколко месеца и оттам ме изпратиха за България. В началото на есента на 1943 г. заминах войник. Бях чак на албанската граница — в Прищина. След като се уволних, отно-

во се отправих към Унгария и през 1949 г. бях вече в Будапеща. Желанието ми бе да отида в Австрия, защото баща ми имаше градина във Виена, но не успях. Даже бях тръгнал със семейството нелегално да минем границата, но тя беше минирана и се върнахме обратно. Така се установих тук, в Унгария.

— Вие ли бяхте първият от семейството, който тръгна да пътува и странства по широкия свят?

— Пращядо ми е бил тук, в Унгария, още през миналия век — хиляда осемстотин и някоя година — не си спомням точно. След това идва ред на дядо ми, баща ми. Това в нашето село просто е обичай. Хората ходят по чуждите държави, за да се препитават, да изкарат някой лев, да си построят къща — кой каквото желае.

— Предполагам, че на вас ви е била малко трудна адаптацията по отношение на езика в Унгария?

— Наистина в Германия набързо научих немски, не толкова добре, но можех да се справям. Също и в Чехия понаучих чешки. Но в Унгария, когато дойдох, бях вече по-възрастен и някак си по-трудно се справях с унгарския. Наистина владее го, не на особено високо ниво, но се разбирам добре.

— Когато решихте през 1949 г. постоянно да живеете в Унгария, как ви приеха унгарците, лесно ли се установихте?

— Аз дойдох семейно — с жена ми и сина ми. Жена ми е българка. Какво да ви кажа — хората бяха доста любезни с нас, но езикът им беше труден и аз не желаех първоначално да оставам тук. Исках да замина за Австрия или Германия. Но като

не ми дадоха виза се наложи да остана, започнах работа като градинар при едни българи за 3-4 години. Изкарах някой лев, спестихме с жената и така се отделих. През 1954 г. станах самостоятелен и вече си имах своя градина. Построих си една малка къщичка. След това при нас дойде баща ми, по-късно и майка ми, започнахме семейно да работим. И всичко вървеше много добре.

Синът ми учеше в българското училище. Завърши, ожени се, взема си българка. Имам внучка Ани. Тя също завърши българското училище в Будапеща. Отиде в България, но не можа да си намери подходящ съпруг. Върна се и си взема унгарец. Момчето е много добро, понаучи и то български и сме много доволни от него. Имам вече и две правнучета. Те са по на три годинки и говорят и унгарски, и български.

— Вероятно вие най-много сте настоявал у вас да се говорят и двата езика?

— Аз много обичам да говоря български. В нашето семейство си говорим само на български. И някак си не обичам, когато наши, българи, се срещат и започват да си говорят на унгарски. Това мене много ме тормози.

Внучката я научихме да играе български хора, които много обича. Често посещаваме Българския културен дом и когато има веселба, тя се хваща на хорото и играе...

Останалата част от интересното интервю с г-н Георги Кушев и това, коя е неговата любима песен за гурбетчиите ще научите от книжката «Български портрети», издание на БРС.

В СТРАСБУРГ ИВАН КОТОВ СЕ ОБЯВИ ЗА «СИЛНА» И «ЗДРАВА» ДЕМОКРАЦИЯ

От в. «168 часа» от 30 април

В края на месец април министър-председателят на България Иван Костов произнесе реч пред Парламентарната асамблея на Съвета за Европа (ПАСЕ) в Страсбург. Предлагаме ви материала на журналистката Зоя Димитрова от вестник «168 часа», свързан с това събитие.

Имаше една тема, на която министър-председателят на България отдели едно изречение в косвен план в своята реч пред ПАСЕ. Тя интересуваше обаче депутати от асамблеята и особено български журналисти. «Ние очакваме премиерът на България да засегне в речта си становището на българското правителство по доклада на Комисията по наблюденията», каза Лени Фишер, председателка на бюрото на асамблеята, при представянето на Иван Костов. «Очакваме отговор от българските власти най-късно до края на тази седмица», заяви пред «168 часа» Ханиг Гелерод (Дания), един от двамата докладчици. За какво става дума?

През декември 1997 г. България е посетена от двамата депутати Гелерод и Аткинсън (Великобритания), които имат за цел да установят дали страната ни изпълнява поетите ангажменти към Съвета на Европа да развива плуралистична демокрация. Основните критерии, по които Съветът на Европа наблюдава България, са разделение на властите, независимост на съдебната система и независими медии. Докладът на двамата е приет в Комисията за наблюдение на 30 януари 1998 г., с гриф «строго конфиденциално».

Според процедурата българското правителство трябва да отговори на този доклад в срок от три месеца.

Какви са темите на загриженост на докладчиците. В областта на медиите те констатират, че Националният съвет за радио

и телевизия очевидно влиза в противоречие с независимия характер на тази институция и което вероятно ще противоречи на европейската конвенция за трансгранични телевизионни предавания. Техният съвет е да бъде приет нов закон за медиите и Съветът на Европа да бъде консултиран. Все още, според докладчиците, не са приети нови Граждански и наказателен кодекс и Гражданско-процесуален и Наказателно-процесуален кодекс. Според тях причините за чистката в администрацията и дипломатическия корпус, както и в местната власт са «най-вече политически». Техният съвет е през 1998 г. Народно събрание да приеме закон за държавния служител, като Съветът на Европа би трябвало да бъде консултиран. Според изводите на докладчиците новите карти за самоличност, които трябва да бъдат издавани от полицията срещу високи такси и да съдържат кодирана информация, противоречат на защитата на личните характеристики. Основната препоръка на докладчиците е Съветът на Европа да бъде поканен да прецени главните законопроекти, които трябва да бъдат приети през 1998 г., особено законът за религиите, за медиите и за държавните служители.

«Очаквам ясен и честен отговор от вашия министър-председател», заяви пред «168 часа» Ханиг Гелерад. Г-н Гелерад попита българския премиер от какво са мотивирани уволненията на дипломати — от икономически или политически причини. «Няма политически уволнения, но има нови политически обстоятелства, които ако не се приемат от всички, хората които не ги полемат, напускат», заяви министър-председателят.

Хората, които не споделят идеите в новата концепция за сигурност например, най-често

напускат, добави Иван Костов.

На въпрос на «168 часа», кога правителството ще предостави своето становище по този доклад, премиерът заяви, че правителството работи върху отговора и «вероятно ще закъсне най-много със седмица».

Според депутата от Швейцария Доменик Колумбер, бивш наблюдател за България, «трябва да се зададе въпросът кога точно е бил съгласуван даден закон със Съвета на Европа, дали е имало експертиза, дали е имало помощ в някои моменти, или законът е бил съгласуван преди момента на неговото одобрение». «За мен не е достатъчно да се каже: ние говорихме със Съвета на Европа — твърди г-н Колумбер.

«Трябва да докажем, че демокрацията е здрава, че е силна в нашата страна», завърши публичната си изява пред Съвета за Европа българският министър-председател. Тънкостта на езика изисква демокрацията да бъде определяна по-скоро като плуралистична, отколкото като здрава и силна. Експерти припомнят обаче, че в Германия съществува терминът «защитаваща се демокрация».

От статията на Зоя Димитрова научаваме, че у българското правителство име стремеж да отговори на европейските изисквания, както и това, какви законопроекти ще бъдат разглеждани през тази година в Народното събрание.

Още един законопроект, одобрен вече от кабинета е за българското гражданство, според който всеки българин може да разполага с двойно гражданство. В следващия брой на «Български вестник» ще се стремим да дадем информация по този въпрос, тъй като предполагаме, че нашите сънародници в Унгария проявяват интерес към него.

ОБМЕННИЯТ КУРС МАРКА — ЛЕВ Е ПАТОВА СИТУАЦИЯ

По статията на Пламен Пъчев, доктор на икономическите науки от в. «168 часа» от 30 април

През последните месеци все повече специалисти и опозиционни политици задават публично въпроса дали фиксираният при въвеждането на валутен борд курс от 1000 лева за една германска марка ще издържи на фона на продължаващите неблагоприятни тенденции в българската икономика. Този въпрос среща нежеланието на управляващите не само да мотивират своето становище за запазване на сегашното съотношение, но и тяхната неохота публично дори да дискутират доводите «за» и «против» евентуалната корекция.

Според индексите на потребителските и производствените цени на българските стоки, изчислени от БНБ, курсът на лева още в началото бе надценен съответно с 13 и с 43%. Според анализа на Булбанк, подкрепен и от представители на Асоциацията на търговските банки, недооценката на «валута-котва» пък се движеше между 20 и 60%. През лятото на 1997 г. обаче надделя доводът на управляващите, че избраният курс прави «по-лесно пресмятането».

Представителите на МВФ не изразиха тогава становище по спора. Причините станаха ясни по-късно.

Очевидно надцененият лев и недостатъчното външно финансиране станаха причината брутният вътрешен продукт (БВП) да се съкрати през 1997 г. с около 7,5%.

Не се даде ухо и на препоръките на независими институции като Виенския институт за сравнителни икономически изследвания. Според института при надценен лев равнището на относителните цени скоро ще достигне своя критичен праг, над който всяко превишение ще е крачка по опасния път към нарушаване на основни стойностни пропорции в българската икономика и отрицателно салдо по текущата сметка.

Австрийските експерти още тогава се усъмниха, че валутният борд в българския му вариант ще доведе до очакваното автоматично потушаване на инфлацията. Тази мрачна прогноза също се сбъдна. За времето след 1 юли до края на 1997 г. по различни оценки инфлацията у нас се е движела между 68 и 72,5%. Официалната прогноза с натрупване за 1998 г. е 35%, за 1999 г. — 47,2% и за 2000 г. — 58%. По оценки на специалисти от БАН нейните показатели обаче ще са още по-високи.

Вън от съмнение е, че ще се наложи курсът да се коригира. Безспорната икономическа аксиома тук е, че колкото по-късно това стане, толкова по-висока ще е цената, която икономиката ще заплати.

Според съвременната икономическа теория относителните цени са съотношение между валутния курс и паритета (покупателната способност) на дадена национална парична единица. Кризисното развитие на българската икономика доведе до значителен спад на относителните цени. Към средата на 90-те години те са били сравними само с тези в Русия и Украйна и значително отстъпвали на страните от Вишеградската група.

Колкото по-ниски са относителните цени, толкова по-ограничена е конкурентноспособността на съответната икономика навън. В нашия случай това е обяснимо, ако отчитаме остарялата производствена база, липсата на местни и чужди инвестиции, западането на експортните отрасли и свиването на традиционните пазари, липсата на стратегия за прехода и т.н.

В България на преден план излезе една цел — да се мобилизира всички вътрешни и външни ресурси, за да се изплаща огромният външен дълг. Плащанията изискват да се осигурят над 1 милиард долара годишно през следващите няколко години. На експорта не могат да се

възлагат засега големи надежди като източник на валута. Притокът на чужди инвестиции е недостатъчен, инжекции от международната финансова общност имат твърде висока цена. Затова надеждите са за изкупуване на ниската фиксирана цена на валутни ресурси от населението и от икономическите агенти.

Когато се говори за възвръщането на доверието в банковата система, се има предвид не печалният факт, че през 1997 г. от всеки 100 лева на влог са изгубени 77 лв., а връщането в банките на валута за около 800 млн. марки. Сега влоговете на домакинствата и фирмите се колебаят около 1,5 милиарда.

Това е само върхът на айсберга. По някои оценки в страната има поне още 2,5-4 милиарда долара. Явно поддържането на ниския обменен курс на марката за дълъг период е стремеж да се изпомпат реалните пари от тези, които ги притежават.

Според мнението на водещи западни специалисти обаче ниският валутен курс води логично до повишаване на всички вътрешни и понижаване на всички външни цени. При това относителните цени остават без изменение.

Преди да напусне страната, германският професор Норберт Клотен, съветник на УС на БНБ, заяви, че не вижда опасност да се промени съотношението марка-лев. Пред журналисти той подчерта, че «няма страна, в която е бил въведен борд, и той да не се е нуждаел от настройване».

В недомлъвките за поддържането и занаят на вече фиксирания обмен най-често управляващите изтъкват довода за опасността от инфлация. Целесъобразно е да се претеглят отново икономическите стремежи и да се реши кое е по-важно за прехода — стопанското оживление или политическото доктринерство.

РЕВНОСТНО ОТГЛЕЖДАНА ДУХОВНА РОЖБА

Излезе книжка 1 за 1998 г. на списание «Хемус»

Списание «Хемус» излиза вече седма година. За този период от време то успя да събере около себе си сериозна читателска аудитория. С тематични броеве, които откликват на важни исторически събития, представят забележителни творци, отразяват съвременните процеси в българската литература и култура, то израства като един от съществените културни органи на периодиката както в Унгария, така и в България. Затова и нарастването на авторитета на списанието като културен орган през последните месеци бе отбелязано и в българската, и в унгарската преса. От началото на 1998 г. «Хемус» бе представен във всички големи български литературни издания като «Литературен форум», «Литературен вестник», «Български писател», «Култура», както и в унгарското списание «Баратшаг». При оценката на «Хемус», извършена по поръчка на Фонд «За националните и етнически малцинства», който финансира издаването на списанието, изследването на научния институт «ТАРКИ» (може би познат на читателите от проучванията на общественото мнение във връзка с изборите в Унгария) високо оцени читателската публика на нашето списание: «Абонатите на «Хемус» са най-образовани в сравнение с всяка една от останалите изследвани групи, четири пети от тях са с висше образование». При съдържателния анализ на списание «Хемус» авторите на изследването отбелязват: «Излизащото с тематични броеве българско списание «Хемус» изпъква с уникалността си и сред унгарските печатни издания». Особено внимание се отделя на оформлението на списанието: «Подбраният според темата графичен и илюстративен материал сам по себе си е сериозно постижение на изобразителното изкуство».

Високата оценка на списанието намира израз и в готовността

на авторитетни творци да пуб-

ликуват в изданието, да подготвят материали специално за него. А материали от «Хемус» се препечатват в «Литературен вестник», «Литературен форум», «Баратшаг» и др.

Книжка първа на списанието за 1998 г. е посветена на 150-годишнината от унгарската революция от 1848 г. и на нейните български аспекти. Основно място е отделено на живота и делото на Стефан Дуньов, българин от Банат, участник в освободителната борба на Унгария. Подробната библиография, подготвена от Райна Симеонова-Харгитаи ще улесни изследователите на неговия живот и дело. Публикувани са и две от писмата на Дуньов, в които той разказва основни моменти от живота си. С нови данни за емигрантите в България унгарски революционери, начело с Лайош Кошут ни запознава изследването на Александър Гюров. Идеята за революциите и техният отблясък в края на столетието анализира Иван Кръстев в лекцията си «Интелктулецът и идеята за края», а в материалите на Благовест Нягулов, Андреа Генат, Александър Миланов и преводите на Шандор Петьофи

намираме отражение епохата, битът и идеите на революцията.

През 1998 г. списание «Хемус» ще излезе в още три книжки и едно приложение. Във втория брой, посветен на 80-годишнината на българското училище в Будапеща очаквайте: разговор около кръглата маса за Българо-унгарското средно езиково училище «Христо Ботев» в Будапеща, изследване за историята на българското образование в Унгария, изследвания на младата смяна българисти Кристина Мешхарт, Анна Юхас, Петра Фехервари и Анико Шмид, спомени на бившата учителка Иванка Станева, стихове на Константин Делов, представен от Сава Сивриев и др. Броят ще бъде илюстриран от Валентин Байков, възпитаник на българското училище.

През есента ще излезе и специално приложение на списанието, посветено на промените в унгарската образователна система и мястото на българското училище в новите условия.

Трети брой на «Хемус» ще отрази живота и творчеството на унгарския поет и културолог Андраш Фодор, поел щафетата на Ласло Наги и направил изключително много за разпространението на българската поезия и култура в Унгария. А четвърта книжка ще ни представи българина и неговата култура в контекста на един по-широк регион — балканския.

Редакцията на списанието полага усилия да запази и разшири читателската си аудитория. «Хемус» се радва вече на постоянна база от 250 абонати. Неговите броеве могат да се намерят в Библиотеката за чуждестранна литература и в Националната библиотека «Сечени», както и в книжарница «Озирис». Всеки интересуващ се може да се абонира за него и лично в Българския културен дом по всяко време на годината, и независимо от закъснението да получи пълната поредица.

ПРЕОБРАЖЕНСКИЯТ МАНАСТИР — ГНЕЗДО НА ВЪСТАННИЦИ

От Петър Петров

В красивия Дервентски пролом на река Янтра, на около 7 км. северно от старата българска столица Велико Търново, скрит в стара липова гора под величествените беляновски скали се намира един от най-известните паметници на българската възрожденска архитектура и изкуство, манастирът «Св. Преображение Господне» или както го наричат Преображенски манастир.

Сведения за неговата стара история почти напълно липсват. Предполага се, че е основан с подкрепата на българския цар Иван Александър през XIV век. Близостта му до тогавашната българска столица вероятно ще да е оказала своето благотворно влияние за израстването му като важен духовен и книжовен център на средновековна България.

С падането на България под османско владичество Преображенският манастир споделя съдбата на столицата Велико Търново и е напълно разграбен и унищожен от завоевателите.

В началото на XIX в. един буден и просветен монах на име Зотик, издейства разрешение от централната турска власт за възстановяването на манастира и в 1825 г. започва неговото изграждане на днешното му ясто. Майстор Димитър Софийнецът в 1835 г. начева изграждането на централния манастирски храм. Строежът обаче така и не завършил: заради революционна дейност и участие в заговор за сваляне на турската власт, т.нар. «Велчова завера», той е заловен в Плаковския манастир и не след дълго обесен в Търново. По-нататъшния строеж на църквата манастирската управа поверява на майстор Кольо Фичето, най-изявеният български строител от възрожденската епоха. Той изгражда камбанарията, главния манастирски вход и част от жилищните постройки.

По план църквата представлява еднокорабна, триконхална сграда с притвор и предверие и

отгоре с широк купол. Този купол, оформен като куполите на малките джамии в много ниска осмостранна призма е рядкост в българската архитектура. По-късно българските майстори оформят куполите на високи барабани, както е в старобългарските църкви. Църквата е забележителна и със своите стенописи, работени от Захари Зограф. След стенописите в Рилския, Бачковския и Троянския манастир той оставя не помалко значително дело и в Преображенския манастир. Над стенописите тук той работи главно през 1849 г., но някои от иконите като тези на Архангел Михаил, Богородица, Христос, Иван Рилски и Преображение, а така също и автопортрета си той рисува в 1851 г. Верен на себе си, в голямата композиция «Страшният съд», на източната част в предверието, Захари Зограф рисува големи битови сцени и облича фигурите в съвременни народни носии. Сред стенописите виждаме образите на български книжовници и светци като Патриарх Евтимий, Теодосий Търновски, Иван Рилски, а също и руските светци Димитрий Бесарабски, Борис и Глеб.

Освен главната църква «Св. Преображение Господне» в манастира има още три малки църкви: подземния параклис «Св. Андрей Първозвани», строен от Димитър Софийнецът заедно със строежа на голямата църква, църквата «Благовещение», строена през 1861 г. от Кольо Фичето и гробищния параклис «Възкресение Лазарево», строен след Освобождението и изписан от тревненския художник Иванко Кънчов в 1891 г.

Преображенският манастир не остава настрана от национално-освободителната борба на българския народ. Не веднъж апостолът на свободата Васил Левски се среща тук със свои съмишленици. Най-предан негов приятел е монах Матей Преображенски-Миткалото. Възпитаник на манастира е и поп Харитон, войводата на Дряновската чета. Тук са идвали и известният революционер Ангел Кънчев, войводата Филип Тотю и др.

След Освобождението в манастирския комплекс се изгражда триетажна сграда с магерница (манастирска кухня), голяма гостна и някои жилищни помещения за монасите.

КОЙТО СЕ СМЕЕ, ЗЛО НЕ МИСЛИ

Български вицове и карикатури

Отива нашенец при попа след Великден:

— Отче, прости ми! По време на постите ядох салам.

— Не бери грижа, чадо! В салама вече няма месо.

Наближава време за лятната отпуска. Жена решила да се изхитри и казва на мъжа си:

— Лекарят каза, че тази година обезателно трябва да отида на море. Как мислиш, къде да отида?

— На друг лекар.

Баща казва на сина си:

— Кажу ми на учителката по география, че няма да ти купя атлас на света, докато международното положение е толкова объркано.

Двама полицаи гледали «Титаник».

— Хайде на бас, че няма да потъне — казал единият.

— Няма да е честно, аз съм гледал филма и знам, че ще потъне.

— Абе, и аз съм го гледал, ама може този път да заобиколят айсберга...

КАК ДА ПОДДЪРЖАМЕ НОРМАЛНО НИВО НА ХОЛЕСТЕРОЛА

(По в. «Лечител»)

Холестеролът е мека мастна субстанция, намираща се в цялото тяло. Той играе важна роля при образуването на клетките и производството на витамин D и някои хормони. Когато нивото на холестерола в кръвта е повишено, излишъкът може да се натрупа по стените на артериите, което може да доведе до ограничаване или блокиране на кръвния поток.

Нормалната функция на сърцето, сърдечно-съдовата система и всички останали органи зависи от правилното кръвообращение, което доставя кислород, хранителни вещества и отстранява вредните отпадъчни елементи от организма.

За да поддържате здравословно ниво на холестерола трябва преди всичко... да живеете здравословно:

- бъдете физически активни и спортувайте редовно,
- следете теглото си и го поддържайте в нормални граници,
- намалете цигарите или, ако можете, въобще не пушете,
- яжте повече плодове и зеленчуци,
- консумирайте повече печена риба или пиле (без кожата),
- намалете до минимум месото и избирайте само крехкото,
- обогатете храната си с овесени ядки, пълнозърнест хляб, пшенични зародиши и други подобни храни,
- ограничете употребата на наситените мазнини (като тези в сладoleда и маслото) и използвайте нискокалорични продукти, например обезмаслено прясно и кисело мляко,
- ограничете приемането на продуктите с високо съдържание на холестерол като яйца и черен дроб,
- избягвайте пържените и панираните храни.

Въобще — не яжте това, което ви е вкусно, хем тези съвети ще ви послужат и като диета...

БЪЛГАРСКО ПРЕДАВАНЕ ПО УНГАРСКОТО РАДИО

Всяка сряда от 21.30 часа вечерта предаваме българска емисия по унгарското радио. За Будапеща и района предаването можете да хванете на вълните на радио «Калипсо» на 873 килохерца. В провинцията предаването се хваща на вълните на регионалните програми на Унгарското радио.

ВАЖНИ ТЕЛЕФОННИ НОМЕРА

Дружеството на българите в Унгария и Пансион «Рила»: 216-1621
Ресторант «Царевец»: 216-1797
Посолство на Република България: 322-0836, 322-0824
Български културен институт: 269-4246
Българско училище: 269-5280,
Български православен храм «Св.Св. Кирил и Методий»: 215-0039
Авиокомпания «Балкан»: 117-18-18

СЪМЕСТНИ ПОЛЕТИ НА «БАЛКАН» И «МАЛЕВ» ПО МАРШРУТА СОФИЯ-БУДАПЕЩА-СОФИЯ ОТ 15 МАЙ

Тръгване от Будапеща всеки вторник, сряда и петък в 13.05 часа от летище «Ферихедь» II. Тръгване от София всеки вторник, сряда и петък в 16.15 часа от аерогара «София».

Полетите по разписание на «Балкан» в понеделник и събота нямат изменение. За повече информация се обръщайте в бюрото на «Балкан» в Будапеща.

ЦЕНТРАЛЕН ВАЛУТЕН КУРС НА БНБ (от 18 май 1998 г.)

1 USD 1778.30 лева
1 DEM 1000.00 лева
1 CHF 1202.30 лева

ПОКАНА

Българското републиканско самоуправление и Столичното българско самоуправление канят всички желаещи на лекцията на политолога Иван Кръстев на тема: «България и Унгария след 1989 година — сравнителни перспективи», която ще се проведе на 11 юни (четвъртък) от 18.00 часа в библиотеката на Българския културен дом в Будапеща.

ПРАВНИ КОНСУЛТАЦИИ

Българското републиканско самоуправление съобщава, че продължава провеждането на правни консултации на български и унгарски език.

Следващите консултации ще се проведат на 8 и 22 юни 1998 г. от 16.00 до 19.00 часа в библиотеката на Българския културен дом на улица «Вагохид» 62.

БЪЛГАРСКИ ВЕСТНИК

Месечно издание на Българското републиканско самоуправление в Унгария.

Отговорен издател:

Тошо Дончев, председател на Българското републиканско самоуправление.

Отговорен редактор:

Александър Марков.

Излиза с материалната подкрепа на Столичното българско самоуправление в Будапеща.

Печат: печатница «Ференц Ян».

Адрес на редакцията:

Szerkesztőség:

1097 Budapest, Vágóhíd u. 62.

тел.: 216-1621

BOLGÁR HIRLAP

A Bolgár Országos Önkormányzat havilapja

a Fővárosi Bolgár Önkormányzat anyagi támogatásával.

Felelős kiadó:

Doncsev Toso, elnök

Felelős szerkesztő:

Markov Alexander

ISSN 1416-3098

**НОВО БЮРО НА ГРУП
ЗА ПРОДАЖБА НА
БИЛЕТИ ПО МАРШРУТА
Будапеща - София - Будапеща**

**За контакти се обръщайте към
Милена Банчева и
Роза Банчева**

1061 Будапеща, «Андраши» 14
тел./факс: 332-1941

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyarországi Bolgárok Egyesülete pályázatot ír ki a Bolgár Művelődési Ház távfűtő rendszerének gázra való átállítása munkálataira.

A pályázáshoz szükséges dokumentáció (engedélyezési tervek) 30.000 forint befizetése ellenében a Magyarországi Bolgárok Egyesülete székházában (Budapest, IX. ker. Vágóhíd u. 62.) átvehető.

Pályázni a dokumentáció alapján készített kivitelezési költségvetési árajánlattal, illetve referenciaanyaggal lehet 1998. június 8-ig.

Az árajánlathoz kötelezettségvállalás szükséges arra, hogy a vállalt munkát a pályázó legkésőbb 1998 augusztus 1-ig elvégezze.

A pályázatok eredményéről a Magyarországi Bolgárok Egyesülete levélben értesít minden pályázót.

BULESZ BOROZÓ

Szigetszentmiklós — Gyártelep

„Ha jó bort akarsz inni,
a Bulesz-hez kell betérni!”

Többféle olcsó minőségi asztali bort kínálunk.

tel: (+24) 365-466 /11-19 mellék/
Kuseva Cvetanka üzletvezető